

Гончаров Юрій Вікторович
д.е.н., професор,
завідувач кафедри менеджменту
Київський національний університет
технології та дизайну

**Сільський зелений туризм, як перспективний напрям розвитку
загального піднесення економічного рівня регіону**
**Сельский зеленый туризм, как перспективное направление развития
общего подъема экономического уровня региона**
**Green tourism as a promising direction of overall economic growth of the
region level**

Анотація. У статті розглянуто один з найбільш перспективних напрямів загального піднесення економічного рівня регіону – сільський зелений туризм. Проаналізовано його роль для розвитку малого і середнього бізнесу. Розкрито ефективні способи для розвитку сільського зеленого туризму, як перспективного напрямку загального піднесення економічного рівня регіону та економіки України загалом.

Ключові слова: сільський зелений туризм, мале підприємство, активний туризм, екотуризм, культурно - етнічна діяльність, види організації відпочинку у сільському зеленому туризмі

Аннотация. В статье рассмотрен один из наиболее перспективных направлений общего подъема экономического уровня региона - сельский зеленый туризм. Проанализированы его роль для развития малого и среднего бизнеса. Раскрыты эффективные способы для развития сельского зеленого туризма, как перспективного направления общего подъема экономического уровня региона и экономики Украины в целом.

Ключевые слова: сільський зелений туризм, малое підприємство, активний туризм, екотуризм, культурно - етнічна діяльність, види організації відпочинку в сільському зеленому туризмі

Annotation. The article deals with rural green tourism as one of the most promising areas of general growth economic level of the region. Analysis of its role and importance in the development for small and medium businesses. Reveals effective ways to influence the development of rural green tourism as a promising direction of general economic growth of the region and the level of economy of Ukraine in general.

Keywords: rural green tourism, small business, active tourism, ecotourism, cultural - ethnic activities, types of recreation in rural green tourism

Постановка проблеми. Сільський зелений туризм є одним з найбільш перспективних напрямів відродження та розвитку українського села, загального піднесення економічного рівня регіону. Він не виснажує наявні ресурси, а підвищує рівень життя місцевого населення. Саме сільський зелений туризм є актуальним для дослідження його як напряму розвитку малого і середнього бізнесу.

Метою дослідження є провести аналіз сільського зеленого туризму, як перспективного напряму розвитку загального піднесення економічного рівня регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку сільського зеленого туризму досліджували такі вчені - економісти: О.М. Березін, П.А. Горішевський, В.П. Васильєв, Ю.В. Зінько, М.М. Костриця, М.Й. Рутинський, Войцех Одзімек, Маркіян Желяк, Н.В. Чорненька та інші науковці. Проте, зважаючи на актуальність питання щодо розвитку сільського зеленого туризму виникає необхідність у більш глибокому дослідженні цього виду туризму, як перспективного напряму розвитку загального піднесення економічного рівня регіону.

Основні результати дослідження. В даний час у професійному туристському бізнесі сільський зелений туризм, як дуже прибутковий вид

діяльності, займає свою визначену нішу на світовому туристському ринку і має немалі обсяги продажів та залучення туристів. Зрозуміло, що змагатися з обсягами туристських потоків на популярні морські курорти або в такий туристський центр, як Париж, він не може, але проте за своїм значенням стає все більш важливим і дуже перспективним напрямком сучасного туристського бізнесу. Для України — це перспективна ніша для діяльності, дуже слабо освоєна як плановий бізнес на туристському ринку, що, як це не дивно, вже починає привертати пильну увагу закордонних туроператорів.

Державна підтримка та сприяння розвитку малого та середнього підприємництва розглядається в Україні як один з пріоритетних факторів позитивного впливу на розв'язання соціально – економічних проблем національного та регіонального рівнів. [6, с. 29]

Розвиток національної економіки потребує уваги до будь-яких форм підприємницької діяльності, де сільський зелений туризм не є винятком. Сприятлива зовнішня територіальна кон'юнктура, невичерпні рекреаційні можливості дають підстави говорити про подальший розвиток сільського зеленого туризму у формі малого підприємництва, що стане вагомим джерелом поповнення місцевих бюджетів, розвитку соціальної інфраструктури сільської місцевості.

Сільський зелений туризм сприяє розвитку малого і середнього бізнесу жителів сільської місцевості, а з іншого боку дозволяє міським жителям відпочивати в природних умовах. Крім того, він дає змогу розвивати знання щодо української культури і спадщини шляхом безпосередньої участі в сільському зеленому туризмі. [3, с. 68]

Економіка здорового глузду, що існує за кордоном, давно навчила міських і сільських жителів будувати свої стосунки на взаємовигідній основі. Так, в результаті розвитку сільського зеленого туризму городяни мають можливість отримати здоровий відпочинок за сповна прийнятними цінами, а сільські жителі – можливість ефективніше використовувати свій житловий фонд, реалізувати частину виробленої сільгосппродукції прямо на місці. Економічна актуальність

даного виду малого бізнесу в сільській місцевості полягає у можливості вирішення проблеми зайнятості як сільського (у якості творців туристичного продукту), так і міського населення, розширення зв'язків між містом і селом, зближення рівнів їх соціально – економічного розвитку. [6, с.11]

Із метою своєчасного виявлення резервів підвищення ефективності управління малим туристичним підприємством у сучасних умовах господарювання необхідно систематично здійснювати аналіз функціонування всіх елементів структури підприємства [7, с.114]. Мале підприємство – підприємство з незначною кількістю працівників, невеликими обсягами здебільшого ризикованої діяльності (виробничої, торговельної, наукової та ін.) та обсягів виробництва, власник якого несе повну відповідальність за результати господарювання, самостійно приймає управлінські рішення з метою привласнення прибутку. [4, с. 228]. Важливим методичним моментом у дослідженні діяльності сільського зеленого туризму є те, що підприємство сільського зеленого туризму, як і переважно будь-яке інше туристичне підприємство в Україні (за винятком турготелів), можна віднести до категорії малих підприємств, оскільки згідно з чинним законодавством до них належать підприємства, середня кількість працюючих в яких не перевищує 50 осіб, а річний обсяг валового доходу не перевищує 500 тис. Євро.

Похідними цілями діяльності малих підприємств, зокрема підприємств сільського зеленого туризму є виробництво високоякісних товарів і послуг з низькою собівартістю, завоювання певної ніші на ринку, задоволення споживчого попиту населення та інші.

Перспективним висококонкурентним різновидом сільського зеленого туризму поширеним у курортно - рекреаційних районах України, є побудова сільськими підприємцями житлових будівель готельного типу, призначених для надання населенню рекреаційних послуг у сільській місцевості. [5, с. 46]

На відміну від здачі сільськими господарями окремих кімнат у своїх оселях, цей вид сільського зеленого туризму є прогресивною формою малої

підприємницької діяльності, що дає селянам основні доходи та сприяє підвищенню рівня зайнятості, а отже, добробуту членів сільських громад.

Український селянин-власник садиби як організатор туристичної діяльності у сільській місцевості може займатися:

— *активним туризмом* (збудувати на своїй території спортивний майданчик, кінний манеж, гірський витяг, ставок для спортивного рибальства, розробити і пропонувати своїм гостям як гід-екскурсовод пішохідні санны, вело- та кінні (бричкою чи верхи) маршрути і прогулянки);

— *екотуризмом* (організувати гостям відпочинок в екологічно чистій місцевості, вживання екологічно чистої продукції, сприяти у заготівлі лікарських трав, лісових ягід і грибів);

— *мисливським туризмом*;

— *культурно етнічною діяльністю* (кустарне вироблення й продаж відвідувачам сувенірної продукції ужиткових народних промислів, залучення туристів до організації й участі у національних обрядах, традиційних ремеслах українського селянина та господарсько-польових роботах (сінокіс, бджільництво, випас худоби тощо). [5, с. 47-48]

Існує два основних види організації такого відпочинку міських мешканців близького регіону і населення з інших місцевостей або іноземних туристів шляхом:

— здачі в оренду невеликих будиночків, квартир або кімнат у невеликих сільських готелях або котеджах, улаштованих у мальовничих місцевостях;

— організації проживання відпочиваючих у сільському будинку безпосередньо в сім'ї. Це дозволяє туристам глибше увійти в стиль сільського життя, познайомитися з новими людьми, пізнати цікаві звичаї, взяти посильну участь у сільськогосподарських роботах, харчуватися за одним столом тощо. Зрозуміло, це створює певні незручності й клопоти власникам, адже не завжди гості бувають дуже комунікабельні, але ця діяльність приносить у садибу настільки необхідні додаткові гроші і певну розмаїтість у рутину сільського

життя. Для гостей спеціально виділяються одна або кілька кімнат, надаються постільна білизна і необхідні речі, харчування, нерідко й навіть одяг і взуття.

Ті, у кого є власний будинок у селі або близькі родичі, звичайно вирішують ці проблеми самі, не звертаючись до послуг туристських фірм або користуючись лише окремими видами туристських послуг, наприклад, у транспортні агентства для організації перевезення домашніх речей на дачний сезон. Цей вид туризму орієнтований насамперед на індивідуальних туристів, швидше за все сімейного плану.

Слід зазначити, що сільський зелений туризм, як перспективний напрям розвитку загального піднесення економічного рівня регіону має передбачати створення мережі установ та організацій, здатних об'єднати та підтримати подібний різновид підприємницької діяльності у межах певного регіону: це можуть бути, як свідчить досвід, агенції сільського туризму, асоціації сприяння розвитку туризму, організаційні центри, спілки тощо. У планах соціально-економічного розвитку регіонів (областей, районних центрів) слід визначити населені пункти, на території яких розвиток сільського зеленого туризму є найбільш перспективним. Створення тут відповідної інфраструктури дозволить додатково залучити кошти під інвестиційні проекти, ефективність яких значною мірою залежатиме від досконалості проведення маркетингових досліджень із розвитку сільського зеленого туризму, створення у регіоні показових садиб з елементами етнографії, формування екскурсійних маршрутів та програм. Важливим також слід вважати проведення засідань робочих комісій (груп), де мають узгоджуватися питання економічного співробітництва між різними формами малого підприємництва у регіоні, зокрема, можливості координованого управління потоками товарів та послуг. [1]

Особливо актуальним є те, що суб'єкти малого бізнесу можуть залучатися до рекреаційно-туристського підприємництва та підсобної діяльності шляхом створення підприємств національної кухні, виробництва та збуту виробів народних художніх промислів, продажу туристичного спорядження. Таким проектам має передувати проведення семінарів-тренінгів з питань розвитку

сільського зеленого туризму, підготовка інформаційних буклетів, започаткування тематичних освітніх програм на радіо та телебаченні. Результати впровадження малого підприємництва у сфері зеленого туризму у регіоні, набутий досвід повинні висвітлюватися та оприлюднюватися на семінарах, засіданнях “круглого столу”, при проведенні тематичних науково-практичних конференцій та виставок.

Висновки. Отже, сільський зелений туризм виступає важливим фактором вирішення соціально-економічних проблем села – це зростання зайнятості на селі, розвиток сільської інфраструктури, отримання стабільних та вагомих прибутків селян, зміцнювання бюджету сільських поселень.

Зелений сільський туризм – це рекреаційні подорожі в сільську місцевість як реакція на напружений ритм життя та перенаселеність у містах. Це також один з видів малого бізнесу, який піднімає роль краєзнавства, створює життєве середовище, що наближене до природи.

Список використаних джерел:

1. Березін О. М. Мале підприємництво та зелений туризм: перспективи розвитку [Текст] / О. М.Березін // Вісник ДІТБ.— 2007.— № 11.— С. 93-96. — (Економіка, організація і управління підприємствами (в туристичній сфері)).-Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/berezin.htm
2. Горішевський П. А. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності [Текст] / П.А. Горішевський, В.П. Васильєв, Ю.В. Зінько – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. – 148с.
3. Костриця М. М. Сільський туризм: теорія, методологія, практика[Текст] : монографія / М.М. Костриця; - Житомир: ЖДТУ, 2006. – 196 с.
4. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія [Текст] : У трьох томах. Т.2. / С.В. Мочерний;– К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с. ISBN 966 – 580 – 101 - 5
5. Рутинський М. Й. Сільський туризм [Текст] : Навч. посіб. /

М.Й. Рутинський, Ю.В. Зінько; - К.: Знання, 2006. – 271 с. ISBN 966 – 346-145-4

6. Управління зеленим туризмом в регіоні: Українські Карпати та станиця Луганська [Текст] / Войцех Одзімек, Маркіян Желяк; - Краків, 2009. – 228 с. ISBN 978-83-61450-40-5

7. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії [Текст] : Навч. посіб. / Н.В. Чорненька;– К.: Атіка, 2008. – 392с. ISBN 978-966-326-315-1

8. Все о туризме. Туристическая библиотека : [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http: // www.tourlib.net](http://www.tourlib.net).